

Posudek oponenta na diplomovou práci Bc. Jany Rajnišové *Srovnání postavení vysídleného německého obyvatelstva po druhé světové válce v Německé demokratické republice a Spolkové republice Německo.*

Práce se „zaměřuje na postavení německého obyvatelstva po nucené migraci z Československa (...) srovnání toho, jak Německo rozdělené na dva státy postupovalo a jak se tyto jednotlivé státy vyrovnaly s příchodem nového obyvatelstva“ (Abstrakt)

Práce má obligátní rozsah a splňuje formální náležitosti.

Téma je nesporně zajímavé, snaha o jeho zpracování je záslužná.

Předmětem práce má být „srovnání postavení vysídleného německého obyvatelstva po 2. světové válce v NDR a SRN“ (název práce; abstrakt; předmět práce s. 9; cíl práce s. 13), časově v období od r. 1945/46 do první poloviny 50. let. Výzkumné otázky (s. 9) - jakkoli by jim prospěla jasnější formulace - se týkají tohoto předmětu. Tváří v tvář tomu je poněkud překvapivé, že zhruba třetina práce je věnována tématu jinému, a sice plánům na transfer, jeho právnímu ošetření a jeho realizaci. Pochopitelné by toto řešení bylo tehdy, pokud by autorka využívala informací z kap. 2, 3 a 4 ve vlastním jádru práce tj. kap. 5 a 6; tak tomu ale není. V práci spolu s tím dochází k nenápadnému posunu ve vymezení teoretické populace: zatímco kap. 2-4 (ale např. také abstrakt) hovoří o postavení obyvatelstva odsunutého z Československa, kap. 5-6 (ale také v různých částech teoretických kapitol a zároveň v závěru práce) se hovoří o všech odsunutých, tedy nejen o těch odsunutých z ČSR.

Práce není opřena o žádnou teorii, je však vedena určitou metodou, metodu komparace. Srovnání je zaměřeno na tři roviny/oblasti (politická, ekonomická, sociální), design N=2 (NDR resp. sovětská zóna, SRN resp. zóny západních Spojenců).

Autorka se formálně opírá o Kaelbleho představu historické komparace a kapitolu o komparacích v Drulákem editované učebnici. To je jistě možné, ale je překvapivé, že právě na našem ústavu autorka nešla k původním zdrojům, které uvedení jen tím či oním způsobem převyprávěli, ani nevyužila mimořádně širé metodologických návodů a rozvah, kterými disponuje komparativní politologie jako subdisciplína a díky zaměření našeho ústavu také jinonická knihovna jako jejich fyzický zdroj. Není zároveň zcela jasné, zda autorka rozdílům mezi formami komparace správně porozuměla: např. v práci opakovaně zdůrazňovaná skutečnost, že výchozí podmínky vysídleného obyvatelstva v obou zónách byly shodné resp. že je můžeme za takové z metodologického hlediska chápat jsou jistě jednou z podmínek uplatnění metody rozdílu, k níž se autorka hlásí, ale její podstatou rozhodně není nalezení shod a odlišností (s. 11).

Možná větší problém, než v oblasti teoretického uchopení nástroje komparace, však spočívá ve vlastním provedení. Srovnány totiž nejsou výsledky, kterých bylo dosaženo rozdílnými institucionálními nástroji, ale téměř výhradně tyto nástroje samy. (Autorka také v jednom místě teoretické kapitoly praví, že cílem práce je „kontrast kontextů“ a dále, že práce se zaměří „na použití různých nástrojů, zejména na studium právních úprav“, s. 11. Znamená to, že udržuje původní cíl a touto formulací jen demonstruje své institucionalistické přesvědčení – rozdílné instituce budou při stejných vstupních podmínkách produkovat rozdílné výsledky - nebo už zde mimoděk zaměňuje prostředek za cíl?) To je jistě podmínka nutná k zodpovězení autorčiných výzkumných otázek, ale rozhodně ne podmínka dostačující.

Zdroje práce jsou relevantní a jejich šíře odpovídá nárokům na diplomovou práci. Jde téměř výhradně o sekundární literaturu, což při historickém zaměření práce – a zvláště ve vlastním tématickém jádru práce, v kap. 5 a 6 – představuje určitý problém, ale protože diplomová práce nemusí nutně přinášet původní zjištění, není to nutné pokládat za chybu, lze v tom vidět spíše nevyužitou příležitost. Otázka zdrojů však bohužel v práci vůbec není rozebírána a rovněž shrnutí předchozího bádání je nanejvýš symbolické.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou 2-3.

PhDr. Martin Polášek, PhD.

15.6.2015